

Eesti Maaülikool

Estonian University
of Life Sciences

Kestlik toidusüsteem ja rohepoliitika

Ants-Hannes Viira

Kestlik toidusüsteem

- | Kõigi inimeste ligipääs ohutule ja toitainerikkale toidule.
- | Üleminek jätkusuutlikele tarbimismustritele.
- | Loodust hoidev, taastav ja mahu poolest piisav tootmine.
- | Toidutootjate õiglane elatustase ja väärtuse jaotus.
- | Kerksuse suurendamine haavatavuste, šokkide ja stressiga toimetulekuks.

RIIGIKANTSELEI

ROHEPOLIITIKA EKSPERDIRÜHMA RAPORT

07.04.2022

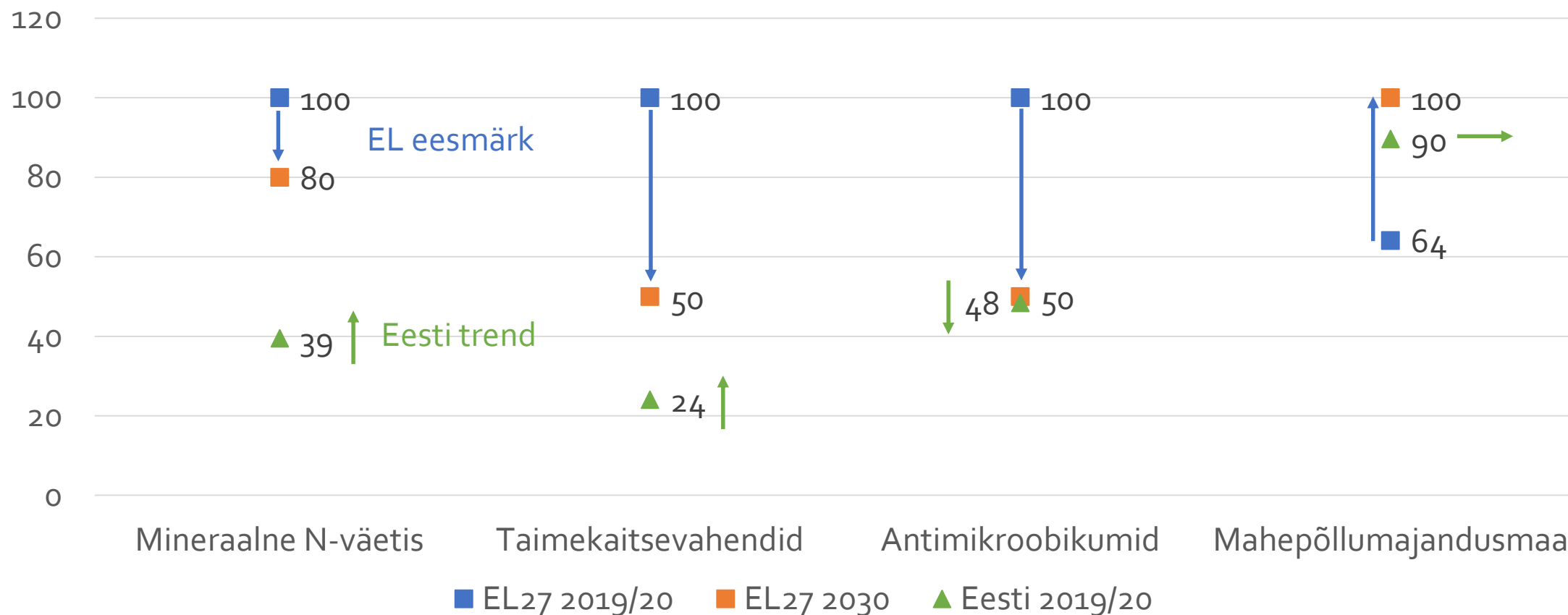
SISUKORD

Peamised järeldused ja ettepanekud.....	4
1. Mis on rohepööre, miks sellega kiire on ja millistele valdkondadele on oluline Eestis keskenduda? ...	9
2. Millised on peamised arengusuunad Eesti võtmevaldkondades ja mis seni tehtud on?.....	12
3. Rohepöörde takistused ja soovitusel valdkondade kaupa....	14
3.1. Läbivad soovitusel rohepoliitika elluviimise juhtimiseks.....	14
3.2. Energeetika	15
3.2.1 Mida on praeguses kriisis kohe vaja teha?	15
3.2.2. Millised on energeetikavaldkonna peamised struktuursed probleemid?	16
3.2.3 Peamised soovitusel energeetika vallas lähiaastateks .	18
3.3 Teadmismahukas ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline rohemajandus	21
3.4 Transport ja liikuvus	26
3.5 Kestlik toidusüsteem	29
3.6 Ringmajandus ja jäätmed	37
3.7 Ruumiplaneerimine ja hooned	40
3.8 Elurikkus, maakasutus ja bioressursside väärindamine..	43
3.9 Kliimamuutustega kohanemine	49
3.10 Õiglase üleminek Ida-Virumaal ja sotsiaal-majanduslike riskide ennetamine kogu Eestis.....	51
4. Miks on vajalik Eesti roheline ja millele see võiks keskenduda?.....	53

Rohepöörde kontekstis enam tähelepanu saanud EL ülesed eesmärgid 2030. aastaks

- | ↓ Vähendada keemiliste pestitsiidide üldist kasutamist ja nendega seotud riski 50% ning ohtlikumate pestitsiidide kasutamist 50%.
- | ↓ Vähendada toitainete kadu vähemalt 50%, tagades samal ajal, et mullaviljakus ei halvene. See vähendab 2030. aastaks väetiste kasutamist vähemalt 20%.
- | ↓ 2030. Vähendada põllumajandusloomadel ja vesiviljeluses kasutamiseks ette nähtud antimikroobikumide kogumüüki 50%.
- | ↓ CO₂ heitme vähendamise kohustus -24% 2030 vs 2005 ja -40% 2030 vs 2019
- | ↑ Tagada, et vähemalt 25% EL põllumajandusmaast haritaks mahepõllumajanduslikult.
- | ↑ Tagada vähemalt 10% põllumajandusmaa kaetus mitmekesiste maastikuelementidega.

„Talustaldrikule“ eesmärgid ja Eesti positsioon

Mineraalväetiste ja taimekaitsevahendite kasutamine

- | **Investeeringud täppisviljeluse** seadmetesse ja **nõustamisteenus** nende kasutamiseks ja seadistamiseks.
- | **Integreeritud taimekaitse** ja selle rakendamist toetav **enesekontrolli- ja hindamissüsteem**.
- | Põldude **maastikuelementidega** liigendamine, veekogude ja kraavide ääres **puhveralade** ja **väikemärgalade** loomine.
- | **Agroökoloogilised** ja **mahepõllumajanduslikud** praktikad.

Loomatervis ja -heaolu ning antimikroobikumide kasutamine

- | Kogu loomakasvatusektoris **karjaterviseprogrammide** rakendamine.
- | Rahaline tugi ja tipptasemel teadmiste abi **tootjarühmadele ja -organisatsioonidele kvaliteedikavade** väljatöötamisel, et luua eeldused ärimudelite uuendamiseks.

Kasvuhoonegaaside ja õhusaasteainete heide

- | Biogaas
- | Täppisviljelus
- | Kohalikud orgaanilised väetised
- | KHG ja ammoniaagi heitkoguseid vähendava **tehnoloogia alaste teadmiste loomine ja levitamine.**
- | **Turvasmuldade kaitse** ja sobivates kohtades kuivendatud aladel veetaseme kontrollitud tõstmine.
- | KHG ja LULUCFi arvestusmetoodika juurde käivate **emissiooni- ja sidumise faktorite täpsustamine.**

Mahepõllumajandus

- | Toodangumahu ja tootlikkuse suurendamine, et mahetootjate **majanduslik konkurentsivõime** paraneks.
- | Institutsionaalse toitlustuse ning riigihangete tingimuste kaudu järk-järgult **kujundada mahetoodete laialdasemat kasutust soosiv turuolukord.**

Elurikkust toetav ja taastav põllumajandus

- | Integreerida toetusmeetmetesse **taastava põllumajanduse ja agroökoloogilised praktikad**, sh mullaviljakust, muldade orgaanilise aine sisaldust ning muldade elurikkust toetavad praktikad.
- | Suunata senisest enam ressursse sinna, kus on võimalik ja vajalik **põllumajandusmaastike mitmekesisust suurendada**.
- | Arvestada puhveralade, päikese- ja tuulikuparkide, ja põllumassiividega külgnevate **maastikuelementide** positiivset mõju põllumajandusmaastiku mitmekesisusele.
- | Töötada välja ja rakendada **põllumuldade elurikkuse** seiresüsteem.

Roheüleminekut toetav digiüleminek

- | Oluliselt kiirendada digiüleminekut põllumajandus- ja toidusektoris
 - | **taimekaitsevahendite ja väetiste** kasutuse optimeerimine, nende kasutusest ülevaate saamine,
 - | **karjaterviseprogrammide** ja kvaliteedikavade rakendamine,
 - | maastike ja elurikkust toetavate **maastikuelementide planeerimine,**
- | Eeldused **uute ärimudelite** loomiseks, mis annavad tarbijatele tõenduspõhise ja usaldusväärse info toodete kohta.

Toiduainetööstus

- | Investeeringud
 - | toorme **väärindamiseks**, sh **biotoodete** tootmiseks;
 - | ressursi- ja **energiatõhususe** suurendamiseks, (soojuse) energiaallikate **mitmekesistamiseks**;
 - | **jahutus- ja külmutussüsteemide** ajakohastamiseks.
- | **Säästlik pakendikasutus** ilma et see vähendaks toiduohutust.
- | Rakendada **tootemärgistus**i, mis annavad tarbijale infot tootmise ja toodete eri aspektide kohta.

Toidu tarbimine

- | Suurendada tarbijate teadlikkust toidu väärtusest ja selle **raiskamisega kaasnevast ressursikasutusest** ja keskkonnamõjust.
- | Hankepoliitika kaudu arendada kohalikku ja kvaliteetset põllumajandustoodangut ja toitu väärtustavat **toidukultuuri** nii institutsionaalses toitlustuses kui ka avaliku ja erasektori üritustel.
- | Monitoorida **ebaausate ja ebaeetiliste kaubandustavade** kasutamist ja edasi arendada seadusandlikku raamistikku nende vältimiseks.

Toidujulgeolek ja toimepidevus

- | **Taastuenergia tootmine** ja kasutamine põllumajanduses ja toiduainetööstuses.
- | **Biolagunevate jäätmete** kasutamine **komposti** ja biogaasi tootmiseks.
- | Kohalikud **proteiinsöödad**.
- | **Mitmekesine** põllumajandustootmine ja toidutööstus, peamiste toiduainete ja loomasöödaga **isevarustus**, regionaalne hajutatus, toimepidevus ja osaliste koostöö tarneahelates,
- | **Lühikesed tarneahelad**, kohalikud kogukonnaaiad, toiduvõrgustikud.

Roheüleminekut toetavate meetmete kujundamine

- | Koostöös ettevõtjate, teadlaste ja ekspertidega välja töötada põllumajandus- ja toidusektori **roheülemineku teekaart** ning integreerida selle põhimõtted läbivalt poliitikameetmetesse.
- | Euroopa Komisjoniga läbirääkimistel, aga ka Eesti tasandil eesmärkide seadmisel ja lahenduste leidmisel lähtuda **Eesti kontekstist** ja praegusest olukorrast, mis on paljude näitajate poolest ELi keskmisest parem

Kokkuvõtteks

- | Roheüleminek ei ole pelgalt tehnoloogia muutus
- | Olulisel kohal on
 - | Ühine arusaam eesmärgist ja selle saavutamise viisidest
 - | Eri osaliste koostöö mitte ainult silotornide/tarneahelate/sektorite sees, vaid ka vahel
 - | Teadmuspõhisus
- | Kuidas panna üheskoos kokku Eesti, Euroopa ja maailma kestliku toidusüsteemi pusled?

Tänaan!